

Govor predsednika Fiskalnega sveta na seji Odbora za finance, 18. 11. 2023

Obdobje izjemnih okoliščin, ki se je pričelo z izbruhom epidemije marca leta 2020, se s koncem leta 2023 zaključuje. V tem obdobju se je tako v Sloveniji kot po mnenju Evropskega fiskalnega odbora tudi na ravni EU strukturni položaj javnih financ poslabšal. Ker dogovor o spremenjenem sistemu ekonomskega upravljanja na ravni EU še ni sprejet, naj bi bila z letom 2024 formalno ponovno veljavna obstoječa pravila. Evropska komisija je sicer spomladi letos v usmeritvah fiskalne politike za leto 2024 uporabo trenutnih pravil odsvetovala, a je prvič po pričetku epidemije državam izdala kvantitativna priporočila. Sloveniji je zaradi visokih tveganj za vzdržnost javnih financ za leto 2024 priporočila začetek konsolidacije in strukturni napor v višini vsaj 0,5 % BDP oziroma rast »očiščene« porabe v višini 5,5 %.

Temeljna razlika v ocenah ustreznosti fiskalne politike med Fiskalnim svetom in vlado izhaja iz načina upoštevanja izjemnih dogodkov. Vlada njihove učinke v izračunih uporablja selektivno kot enkratne dejavnike, ki se izločajo iz ocenjevanja, Fiskalni svet pa jih obravnava enakovredno. Predlog proračuna za leto 2024 tako po oceni Fiskalnega sveta ne izpolnjuje zahtev domače zakonodaje in priporočil Evropske komisije. Vsebinsko je to predvsem posledica velikega števila diskrecijskih ukrepov, ki so bili sprejeti v nekaj zadnjih letih in v vedno večji meri obremenjujejo javne finance. Zastavljeno fiskalno politiko ocenjujemo kot ekspanzivno oziroma spodbujevalno. To ne ustreza cikličnemu položaju gospodarstva niti ni usklajeno z zaostreno denarno politiko ter tako prispeva k daljšanju obdobja vztrajanja visoke inflacije. Znova moram jasno poudariti, da so te ugotovitve neodvisne od predvidenega ukrepanja za sanacijo po poplavih, ki bo v nadaljevanju razprave verjetno (znova neustrezno) izpostavljeno kot ključni dejavnik previsoko zastavljene porabe oziroma primanjkljaja.

Ugotovitev o neustrezno spodbujevalno naravnani fiskalni politiki v letu 2024 je še bolj na mestu, če upoštevamo, da letos poraba brez interventnih ukrepov ne bo dosegla ocenjenih ravni. To je dva meseca pred koncem leta že povsem jasno. Rast porabe državnega proračuna je v prvih desetih mesecih letos znašala okoli 10 %, v zadnjih dveh mesecih leta pa bi se lahko medletno povečala še skoraj za polovico, primanjkljaj pa bi lahko v teh dveh mesecih znašal kar 2,0 mrd EUR. Še v okviru trenutnih razprav o proračunskih načrtih so zaostajanje prekomerno zastavljene ravni porabe predstavniki vlade ocenjevali kot pozitivno. Dovolite preprosto ilustracijo: Otroka z 10 evri pošljemo v trgovino po kruh, ki stane 2 evra. Ob tem si ta kupi še sladoled za 2 evra. Verjetno ga ne bomo pohvalili, ko nam bo vrnil le 6 evrov.

Precenjeno načrtovanje veča tveganje za neracionalno in netransparentno rast porabe. Konkretni primer iz predloga proračuna, o katerem razpravljamo, je sledeč: Na osnovi uradne ocene realizacije za letos in predloga za leto 2024 izhaja, da naj bi se poraba državnega proračuna brez interventnih ukrepov prihodnje leto povišala zgolj za okoli 1 %. V kolikor pa upoštevamo bolj realistično oziroma nižjo oceno ravni porabe za letos, omogoča predlog proračuna, ki ga sprejemate, prihodnje leto preko 10-odstotno rast »očiščene« porabe. To ne bi bilo skladno z veljavno zakonodajo oziroma bi bilo znova več od dolgoletnega povprečja in približno dvakratnik trenutno ocenjene rasti gospodarskega potenciala.

Ta stopnja rasti bi bila lahko zaradi ukrepov, ki so bili sprejeti v času postopka sprejemanja proračuna in niso vključeni v predlog proračuna, še višja. O nedopustnosti in neprimernosti takšne priprave proračuna iz vidika kredibilnega proračunskega načrtovanja sem govoril že včeraj.

Neceloviti in ne dovolj kredibilni proračunski dokumenti, iskanje različnih obvodov, selektivni prikazi – vse z namenom ustvariti videz računovodskega izpolnjevanja fiskalnih pravil -

izkazujejo nerazumevanje temeljnega namena pravil. Odločevalci in nosilci ekonomske politike bi se morali zavedati, da je fiskalna vzdržnost v lastnem interesu Slovenije, neodvisno od evropskih zavez. Doseči jo je mogoče le z ustrežno naslovitvijo dolgoročnih izzivov. Fiskalna vzdržnost je med drugim tudi pogoj za uporabo izrednega instrumenta ECB, namenjenega pomoči državam, ko se soočajo s težavami pri dostopu do trgov. Fiskalna vzdržnost bo hkrati imela temeljno vlogo v bodočem okviru ekonomskega upravljanja EU in je ključni dejavnik, ki finančne trge prepriča v financiranje razvojnih politik države po sprejemljivih pogojih.